

Ligestilling
J.nr. 2008-2315
gfs

19. november 2008

**Notat
om
høring af lovforslag til lov om ændring om lov om ligestilling af kvinder og mænd (ligestillingsloven)**

Forslaget til ændring af lov om ligestilling af kvinder og mænd blev sendt i høring den 7. november med svarfrist den 19. november.

Ligestillingsafdelingen har modtaget 26 skriftlige høringssvar fra diverse organisationer, myndigheder m.v.

Følgende havde ingen bemærkninger til lovforslaget: Kirkeministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Skatteministeriet, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, Velfærdsministeriet, Økonomi- og Erhvervsministeriet, AC, Advokat Samfundet, Offentlige Ansattes Organisationer, Dansk Kvindesamfund, Danske Advokater, Danske Regioner, FTF, KTO og Ligestillingsnævnet.

Generelt er høringsparterne tilfredse med lovforslaget og giver udtryk for tilfredshed med at reglerne om køns sammensætning af statlige råd m.v. og bestyrelsesposter bliver skærpet og at indstillingsproceduren ændres, således at der indstilles et lige antal mænd og kvinder ved en ulige sammensætning.

Følgende havde bemærkninger til lovforslaget: Institut for Menneskerettigheder, LO, DA, djøf, KVINFO, Ledernes Hovedorganisation, Kvinderådet, Kommunernes Landsforening, Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og Finanssektorens Arbejdsgiverforening.

Bemærkninger til lovforslaget

Ændring af § 9 om sammensætning af råd m.v. nedsat af en minister samt præcisering af reglerne om fravigelse og dokumentation.

DA finder, at det er vigtigt at have en ligelig repræsentation af mænd og kvinder i offentlige udvalg m.v. – i såvel udvalg nedsat af en minister som i regionale og kommunale udvalg m.v.

Målet skal dog ikke opfyldes via en stram lovgivning og tvang, men derimod via oplysning. DA mener, at lovforslaget er overflødigt, da den kvindelige repræsentation i statslige udvalg m.v. i perioden fra 2000-2007 har ligget mellem 35 pct. til 42 pct., med 42 pct. i 2007.

Forslaget vil efter DA's opfattelse blot medvirke til øget bureaukrati og ubesatte poster i ikke uvæsentligt omfang.

DA finder således ikke, at der er grundlag for at stramme op omkring køns sammensætningen i offentlige udvalg og bestyrelser m.v. gennem sanktioner over for organisationer og myndigheder, som ikke lever op til loven, og at skærpe indstillingsprocedurerne ved ulige antal indstillinger.

DA opfordrer til, at den eksisterende ordlyd ”og i tilfælde af ulige antal én mere af det ene køn end af det andet” bibeholdes, og at ressortministeren også i fremtiden kan beslutte, at udvalg m.v. kan fungere uden en ligelig repræsentation – ikke at den skal.

Kvinderådet finder det vigtigt, at lovforslaget suppleres med en præcisering af de udpegende myndigheders forpligtelse til at skabe åbenhed om begrundelserne for at give henholdsvis afslå ønske om dispensation fra reglerne.

Endvidere foreslår Kvinderådet, at udpegende myndigheder forpligtes til at rapportere om, hvordan de forskellige indstillende organisationer lever op til lovens krav om indstilling af lige mange kvinder og mænd.

Ledernes Hovedorganisation bemærker, at på nogle områder har organisationer m.v. kun en eller få medarbejdere, der arbejder med det emne, som et udvalg m.v. skal beskæftige sig med. Hvis disse få medarbejdere har samme køn, er det ikke muligt at indstille personer af begge køn og med de rette kompetencer og kvalifikationer.

Ledernes Hovedorganisation mener, at dette bør tages med i betragtning, når det vurderes, om en fravigelse fra kravet om en ligelig kønssammensætning er saglig.

Djøf finder, at der er behov for yderligere ændringer/præciseringer i loven, navnlig i forhold til fravigelsesbestemmelserne i § 9, stk. 2, § 10, stk. 2 og § 12, stk. 2. Heraf fremgår fortsat, at der er mulighed for at fravige kravet om indstilling af lige mange mænd og kvinder, ”hvis der foreligger særlige grunde”. Disse ”særlige grunde” er imidlertid ikke nærmere præciseret, hvilket DJØF mener er uhensigtsmæssigt, idet det åbner for forskellige (mere eller mindre saglige) fortolkninger. DJØF finder det afgørende, at der er ensartede og let fortolkelige fravigelsesbestemmelser – og at det eneste saglige argument for at fravige er, at det ikke har været muligt at finde kompetente, kvalificerede personer til posten. Det bør samtidig være et krav, at det ved fravigelse dokumenteres, at der har været gjort en reel indsats for at finde kompetente, kvalificerede personer af begge køn.

LO anfører, at der er en stigende tendens til at indskrænke lønmodtagerrepræsentationen, navnlig i kommunale/regionale råd, nævn og udvalg. Således har lønmodtagerne i nogle fora kun én repræsentant for hele lønmodtagersiden, mens arbejdsgiversiden kan være rigt repræsenteret. I sådanne situationer må der tages særligt hensyn til, at det er den absolut bedst kvalificerede eller den person, der har det bredeste mandat, som får adgang til at repræsentere lønmodtagerne.

LO peger også på, at der i såvel statslige som kommunale/regionale udvalg m.v. synes at tegne sig et billede af, at det er lønmodtagersiden og øvrige NGO-organisationer, der tegner sig for at sikre kvindernes repræsentation i råd, nævn og udvalg, mens arbejdsgiver- og brancheorganisationerne forsat i meget høj grad tegnes af mænd.

LO foreslår derfor, at der ved en lovændring sikres en større gennemsigtighed i de udpegende myndigheders beslutningsprocedurer, herunder at der etableres en overvågning af, om alle interessenter rent faktisk tager eller pålægges at tage deres ansvar efter loven alvorligt.

Dette kan ifølge LO fx ske ved at den udpegende myndighed tilpligtes at redegøre for baggrunden for at afslå en ansøgning om dispensation fra indstillingspligten, som matcher de indstillende organisationers m.v. pligt til at redegøre for deres ønske om at indstille en konkret person, at ressortministeriernes rapporteringspligt udvides til også at omfatte pligten til at afdække, hvorledes repræsentationen er fordelt på de enkelte interessevaretagelsesgrupper, og at afrapporteringen også indeholder oplysning om givne dispensationer eller afslag herpå tillige med begrundelserne herfor.

KVINFO efterlyser en præcisering af ordvalget ”særlige grunde” i 9 stk. 2, § 10 stk. 2 og § 12 stk. 2.

Hvis intentionen i loven skal følges er der kun en grund til, at det ikke er muligt at indstille 1 person af hvert køn, nemlig at det ikke har været muligt at finde personer, som besidder de nødvendige kvalifikationer og kompetencer.

KVINFO foreslår, at teksten i de 3 paragraffer ændres fra ”hvis der foreligger særlige grunde” til ”hvis det ikke har været muligt at finde kvalificerede og kompetente personer”. Denne præcisering vil betyde, at den udpegende organisation/institution fremover skal dokumentere overfor den overordnede myndighed, at den ikke råder over/ikke kan finde personer af begge køn med samme kvalifikationer og kompetencer.

Derudover finder KVINFO det ville være hensigtsmæssigt i vejledningen til loven at pege på de eksisterende on-line ekspertdatabaser som fx KVINFOS ekspertdatabase og Dansk Industris Women on Board som værktøjer til inspiration.

Økonomi- og Erhvervsministeriet har peget på to områder, hvor det kan være vanskeligt at sikre en ligelig kønssammensætning i offentlige udvalg m.v.: Revisorer og dommere.

Aktuelt har Erhvervs- og Selskabsstyrelsen haft store problemer med at finde et tilstrækkeligt antal kvindelige kandidater til de poster, der ifølge Revisorloven skal besættes af henholdsvis statsautoriserede og registrerede revisorer i Revisorkommissionen og i Revisornævnet og hverken Revisorkommissionen eller Revisornævnet kan løfte sin opgave, hvis den manglende ligelige kønssammensætning skal afspejles konsekvent gennem 'tomme pladser'.

Ved udpegning af dommere opstår i dag det problem, at Retsplejelovens bestemmelse medfører, at når Domstolsstyrelsen anmodes om indstilling til en post, oplyses kun ét navn.

Ligestillingsafdelingens kommentar

Ændring af § 9 medfører ikke ændring af indstillingsproceduren. Organisationer og myndigheder kan fortsat fravige kravet om at indstille både en mand og en kvinde, hvis der foreligger saglige grunde for det.

Fravigelsesbestemmelsen efter § 9, stk. 3 findes at være fyldestgørende beskrevet i bemærkningerne til loven. Fravigelsesbestemmelsen kan tænkes anvendt i tilfælde, hvor krav om en særlig fagkundskab efter en konkret vurdering udelukker en ligelig kønssammensætning. Der kan endvidere være myndigheder eller organisationer, som ikke har mulighed for at lade sig repræsentere med både kvinder og mænd, for eksempel fordi det ene køn kun i ringe omfang er repræsenteret eller valgt ind i kompetente organer.

Særlige grunde kan tillige foreligge, hvis organisationen ikke har mulighed for at foreslå eller udpege både kvinder og mænd med de for udvalgsarbejdet fornødne kvalifikationer og/eller sagkundskab.

En myndighed eller organisation kan ikke undlade at følge indstillingsreglerne om indstilling af både kvinder og mænd med den begrundelse, at myndigheden eller organisationen generelt -ved mange andre indstillinger - har opfyldt sine forpligtelser til at medvirke til at sikre kvinders repræsentation i udvalg.

Der lægges således op til i lovforslaget, at myndigheder og organisationer tager stilling til hvilke kompetencer, som kræves til posten. Skal en leder deltage, fordi det er påkrævet, at der kan træffes beslutninger, eller kan en ekspert deltage, som måske har mere viden på feltet eventuelt med et beslutningsmandat? Myndigheder og organisationer får hermed ansvaret for at gennemtænke deres mulighed for, at indstille både en kvinde og en mand på et individuelt og organisatorisk plan.

Indstillingsreglerne gælder, uanset hvad der i visse tilfælde måtte stå i anden lovgivning om udpegning. Ligestillingsloven går således forud for anden lovgivning. Myndigheder og organisationer, som skal indstille medlemmer efter anden lovgivning, herunder retsplejelovens § 47a, er omfattet af ligestillingens loven. Det betyder, at for eksempel domstolene skal indstille både en mand og en kvinde eller hver gang komme med en konkret begrundelse for at det ikke har været muligt.

Desuden bliver indberetning af sammensætningen af råd m.v. nedsat af en minister til minister for ligestilling ledsaget af en begrundelse for sammensætningen. Hvis kønsfordelingen er skæv vedlægges der yderligere dokumentation for myndigheder og organisationers indstilling.

Det er Ligestillingsafdelingens opfattelse, at ”særlige grunde” er tilstrækkeligt beskrevet i forarbejderne.

Af hensyn til at undgå unødigt kommunal og regional indberetning er det ikke fundet hensigtsmæssigt at indføre en indberetningspligt til ministeren for ligestilling, inden medlemmerne beskikkes. Overvågning af sammensætningen af kommunale og regionale udvalg og råd finder sted gennem de ligestillingsreguleringer, som kommuner og regioner skal udarbejde hvert andet år og indsende til ministeren for ligestilling.

Ændring af § 10 a om sammensætning af råd m.v. på det regionale og kommunale område.

KL bemærker, at virkningerne af lovændringen i 2006 om kønsammensætningen af kommunale råd m.v. først får sin reelle virkning efter kommunalvalget i 2009, og Kommunernes Landsforening på den baggrund ikke kan støtte forslaget.

Finanssektorens Arbejdsgiverforening finder ikke, at det at fjerne positivlisten giver kommunalbestyrelser eller regionsråd klare retningslinjer for, hvornår en myndighed eller organisation ikke behøver at være repræsenteret. Lovforslaget vil ikke ændre på, at der ligger en kommunikativ opgave i at sikre kendskab til loven.

Ligestillingsafdelingens kommentar

Den tidligere ”positivliste” fjernes, men det er fortsat relevant at have en liste, som kan ligge til grund for kommuner og regioners afgørelse af, om et udvalg m.v. kan fungere uden det pågældende medlem. Listen udarbejdes af minister for ligestilling og ændres løbende efter indberetning fra ressortministerierne. Ministerierne skal ved udarbejdelse af lovforslag og ophævelse af bestemmelser om udvalg m.v. vurdere, om der er tale om et udvalg m.v., som er omfattet af bestemmelsen og som skal på listen over udvalg m.v., som fraviger reglen om ligelig sammensætning efter stk. 3. Hvis der foreligger et sådan udvalg m.v. skal minister for ligestilling orienteres. Listen vil ligge på minister for ligestillings hjemmeside: www.lige.dk .

Alle udvalg m.v. bør være ligeligt sammensat, med mindre der foreligger saglige grunde for en fravigelse efter stk. 2.

Lovforslaget ændrer således ikke på, at kommunalbestyrelsen eller regionsrådet for de udvalg, som ikke er på listen ved enstemmighed kan træffe beslutning om, at udvalget m.v. skal fungere uden det pågældende medlem. Det er forud-

sat, at det er fuldt ud sagligt for kommunalbestyrelsen eller regionsrådet at træffe en sådan beslutning med henvisning til, at vedkommende myndighed eller organisation ikke har indstillet en af hvert køn. For udvalg, hvis sammensætning er reguleret i lovgivningen, men som træffer konkrete eller generelle afgørelser, bør den af lovgivningsmagten fastsatte sammensætning af udvalget m.v. af retssikkerhedsmæssige grunde respekteres, hvorfor loven ikke giver mulighed for, at kommunalbestyrelsen eller regionsrådet kan træffe beslutning om at lade udvalget m.v. fungere uden visse medlemmer.

Ændring af §§ 9, 10a og 12 om indstilling af ulige antal medlemmer

Dansk Arbejdsgiverforening anfører generelt, at organisationen ikke finder grundlag for at skærpe bestemmelserne, herunder skærpe indstillingsprocedurerne ved ulige antal indstillinger.

Organisationen ønsker sine synspunkter varetaget af den bedst kvalificerede og finder, at udviklingen går i den rigtige retning.

KL finder det tvivlsomt, om ligestillingen vil blive øget med det nye lovforslag, idet det ikke vil være motiverende for ligestillingsindsatsen at mindske de indstillende myndigheders og organisationers indflydelse på, hvem der kan repræsenteres.

KL finder det desuden ikke hensigtsmæssigt at ulejlig flere personer end nødvendigt i forbindelse med indstillinger, især ikke i forbindelse med en procedure, som ikke, eller kun helt marginalt, vil kunne øge ligestillingen.

Ligestillingsafdelingens kommentar

For at gøre reglerne mere ensartede og give ressortministeren og kommunalbestyrelse og regionsråd større valgmulighed ved ulige antal udvalgsmedlemmer, foreslås det, at der f.eks. skal indstilles 2 kvinder og 2 mænd, hvis organisationer m.v. skal besætte 3 poster i udvalg m.v.. Tidligere skulle organisationen foreslå i alt 3 personer, en mere af det ene køn end det andet. Ressortministerens og kommunalbestyrelsen og regionsrådet mulighed for i praksis at sammensætte udvalget ligeligt bliver således øget, da listen over mulige medlemmer med forslaget bliver ligeligt sammensat. Mulighed for dispensation med saglig begrundelse vil være uændret.

Ændring af § 13 om indberetning af bestyrelsesposter m.v.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri mener ikke, at der er tale om en administrativ lettelse ved at skulle indberette hvert andet år, da oplysninger under alle omstændigheder skal indhentes og sammenskrives.

Djøf finder det væsentligt, at der skabes et dokumentationsgrundlag, der muliggør et samlet overblik over lovens virkninger på tværs af stat, regioner og kommuner. Dette skabes til dels ved lovforslagets bestemmelser i § 13 om indberetning fra ressortministrene hvert andet år i forbindelse med ligestillingsregørelserne. Dette gælder imidlertid kun for de statslige bestyrelser m.v. Lovforslaget burde indeholde tilsvarende bestemmelser for de kommunale og regi-

onale indberetninger, så der skabes et ensartet sammenlignings- og sanktionsgrundlag for alle offentlige udvalg og bestyrelser. Det er i forbindelse med ovenstående endvidere væsentligt at redegørelserne ikke blot indeholder en status over kønsfordelingen i diverse udvalg og bestyrelser men også over, hvor ofte hhv. undtagelses- og sanktionsbestemmelserne har været i anvendt.

Ligestillingsafdelingens kommentar

Ændringen er foretaget, så den enkelte ressortminister kan anvende ligestillingsredegørelserne som indberetningsinstrument. Det er forsat Ligestillingsafdelingens opfattelse, at det vil forenkle indberetningsproceduren for det enkelte ministerium og skabe et bedre billede af den kønsmæssige ligestillingsstatus på det enkelte ministerområde.

Loven indeholder regler om indberetningspligt for kommuner og regioner i forbindelse med ligestillingsredegørelserne til minister for ligestilling. Ligestillingsredegørelse indeholder til en pligt til at indberet, når der foreligger anvendelse af undtagelse- og sanktionsbestemmelse.

Øvrige bemærkninger til lovforslaget

Institut for Menneskerettigheder anfører, at det er af betydning at præcisere, at reguleringen vedrørende ligestillingsredegørelserne i ligestillingslovens §§ 5 og 5a fastlægger minimumsregler på områderne. For at styrke og opprioritere området opfordrer Instituttet derfor generelt til, at ligestillingsredegørelserne i en periode afleveres med kortere tidsintervaller end hvert andet år og med mere detaljerede oplysninger end anført i bestemmelserne, herunder om eventuelle positive særforanstaltninger, jf. herved ligestillingslovens §§ 5, 5a og 6.

Ligestillingsafdelingens kommentar

Ligestillingsredegørelserne indeholder en mulighed for at beskrive eventuelle positive særforanstaltninger, og de enkelte ressortministerier har ansvar for at give dispensation inden for deres ressortområde.

Ligestillingsredegørelserne er lovregulerede og en del myndigheder indberetter allerede i dag meget detaljeret om deres ligestillingsarbejde.

Minister for Sundhed og Forebyggelse ved Serums Institut har bemærket, at lovtæksten i § 9, stk. 3, 1. pkt. og § 12, stk. 4, 1. pkt. bør ændres således at begrebet ”beslutte” udgår. Dermed præciseres det, at der ikke længere er tillagt ressortministeren nogen beslutningskompetence (valgfrihed), men derimod at ressortministeren er pålagt efterlevelsen af et lovkrav uden nogen valgfrihed.

Ligestillingsafdelingens kommentar

Ligestillingsafdelingen har fundet det relevant at bibeholde ordlyden om ”at ressortministeren beslutter” for at fastholde, at det er ressortministeren, som på baggrund af indberetningen beslutter at lade en myndighed eller organisation ikke være repræsenteret.

Kvinfo bemærker, at det fremgår af lovforslaget, at dokumentationen vedr. de råd, nævn og udvalg som ligger inden for ressortministerierne, styrkes gennem ligestillingsredegørelserne. Men det fremgår ikke, hvordan dokumentationen vedr. de råd, nævn og udvalg som ligger inden for kommunerne og regionernes ansvarsområde, skal håndteres fremover. De senest publicerede ligestillingsredegørelser fra 2007 fra kommuner og regioner består af et uhomogent materiale, fordi besvarelsesniveauer er meget forskelligt. For at sikre dokumentationen fremover vil det derfor være ønskeligt, at kravene til ligestillingsredegørelserne skærpes, og at ligestillingsministeren udstyres med en række sanktionsmuligheder over for kommunerne/regionerne, så det bliver muligt at få et samlet billede af lovens virkninger i såvel stat, som kommuner og regioner.

Derudover vil det være ønskeligt at dokumentationen, udover at rumme en status over kønsfordelingen, også kommer til at omfatte antallet af sager, hvor sanktionsværktøjet er taget i brug. Kvinfo foreslår, at loven evalueres efter nogle år for at vurdere dens virkning.

Ligestillingsafdelingens kommentar

Ligestillingsredegørelserne fra 2007 var de første redegørelserne, hvor kommuner og regioner skulle indberette om køns sammensætningen af råd m.v.

Ligestillingsafdelingen er løbende i kontakt med myndighederne for at sikre, at redegørelserne bliver så effektivt et værktøj, som muligt, men finder samtidig, at kommunerne og regionerne bør have tid til at indstille sig på den nuværende form og indhold.

Økonomi- og Erhvervsministeriet finder det ønskeligt, om der i forbindelse med denne lovændring gøres en indsats for at klargøre anvendelsesområdet, særligt af begrebet ”samfundsmæssig betydning”, og finder det ligeledes ønskværdigt, om suppleanternes forhold blev udtrykkeligt reguleret i ligestillingsloven – eller i det mindste i den tilhørende vejledning.

Ligestillingsafdelingens kommentar

Afgørelsen af, hvilke udvalg der henhører under lovforslaget træffes i hvert enkelt tilfælde, og det følger modsætningsvis af loven, at suppleanter ikke er omfattet. Præciseringer og fortolkningsbidrag vil i begge tilfælde fremgå af vejledning.